

Komunikacijski načrt projekta

Zaupanje v znanost: preseganje zmotnih predstav in notranjih ovir

1. Osnovne informacije o projektu

Naziv projekta: Zaupanje v znanost: preseganje zmotnih predstav in notranjih ovir

Evidenčna št. projekta: J5-70185

Vrsta projekta: temeljni raziskovalni projekt

Vodja projekta: doc. dr. Maruša Gorišek

Institucija: Inštitut za razvojne in strateške analize (IRSA)¹

Trajanje projekta: 01.03.2026–28.02.2029

Različica dokumenta: različica 1

Datum priprave: 20. 8. 2026

2. Namen in cilji komuniciranja

Projekt namerava pridobiti bolj poglobljeno razumevanje v oblikovanje odnosa javnosti do znanosti in kako to vpliva na vedenje javnosti. Pri tem se osredotočamo na dva aspekta: na kritično analizo trenutnih pristopov k merjenju javnega zaupanja v znanost in na preučevanje odnosov v znanosti – sodelovanje, komunikacijo in konflikte med znanstveniki. Ta pristop nam omogoča celovitejši pogled na kompleksno dinamiko med znanstveno sfero in širšo družbo. Vprašanje odnosa javnosti do znanosti in zaupanja v znanost se najpogosteje obravnava in meri z javnomnenjskimi raziskavami. Te raziskave pogosto skušajo zajeti globalne trende in mednarodno primerljive podatke, vendar pa imajo zaradi svojega pozitivističnega pristopa nekaj neizogibnih pomanjkljivosti: vključujejo namreč več problematičnih implicitnih predpostavk, ki pomembno vplivajo na rezultate in njihovo interpretacijo.

Postalo je jasno, da mora znanost izboljšati svoj odnos tako s širšo javnostjo kot z različnimi deležniki. V ospredje je stopilo vprašanje znanstvene komunikacije in sodelovanja z javnostjo, kar se posebej odraža v trenutnem razmahu konceptov odprte znanosti in participativnega raziskovanja. Vendar pa ti pristopi, čeprav lahko obogatijo znanstveno znanje, včasih ustvarjajo varljiv vtis o svoji zmožnosti reševanja že omenjenih težav v znanosti. Ključna pomanjkljivost je, da temeljijo na predstavi o znanosti kot univerzalni resnici, pri tem pa spregledajo notranje konflikte v znanstveni skupnosti. Ti konflikti pomembno vplivajo na javno dožemanje znanstvenih spoznanj ter na možnosti za resnično interdisciplinarnost in konstruktivno razpravo znotraj znanosti.

Glavni cilj projekta je dobiti bolj poglobljeno razumevanje tega, kako se oblikujejo odnosi javnosti do znanosti in kako ti vplivajo na njihovo odločanje. Pri tem se osredotočamo na dve plati: na eni strani razkrivamo in skušamo preseči implicitne predpostavke obstoječih načinov merjenja zaupanja javnosti v znanost, da bi dobili bolj resnično sliko odnosa javnosti do znanosti. Na drugi strani pa naslavljamo vprašanja enotnosti, sodelovanja, komunikacije in konfliktov znotraj znanosti ter kako to vpliva na vedenje javnosti. S tem želimo pokazati neustreznost obstoječih instrumentov za merjenje zaupanja javnosti v znanost in razviti nove tovrstne metode.

Projekt je tako že v svoji vsebini usmerjeno v vprašanje komunikacije znanosti in sodelovanja med znanostjo oz. znanstveniki ter širšo javnostjo. To naslavljamo tako metodološko (z uporabo fokusnih skupin, intervjujev, delfi metod) kot tudi z diseminacijskimi aktivnostmi in komunikacijo ugotovitev.

¹ Projekt je bil pridobljen pod okriljem Inštituta za razvojne in strateške analize (IRSA), ki se je s 1. 5. 2026 pripojil k Alma Mater Europaea (AMEU).

Izsledki bodo različne javnosti informirali o javnih stališčih do znanosti in načina, kako se oblikujejo, ter kateri deležniki igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju javnega mnenja o specifičnih znanstvenih vprašanjih; kako nasprotujoča mnenja iz znanstvene skupnosti vplivajo na javna stališča do znanosti, vedenje ljudi in na sprejemanje odločitev o specifičnih znanstvenih vprašanjih; kako znanstveniki in raziskovalci zaznavajo konflikte znotraj znanosti ter kakšne so alternativne rešitve ter načini, kako pristopiti k merjenju javnih stališč do znanosti in zaupanja v znanost.

Ključni cilji komuniciranja so:

- obveščanje znanstvene, strokovne in širše javnosti o poteku in izsledkih raziskave o oblikovanju odnosa javnosti do znanosti;
- prispevek k bolj celostnemu razumevanju vloge znanosti v družbi,
- omogočanje uporabe izsledkov pri oblikovanju politik in priporočil za učinkovitejše komuniciranje znanosti;
- krepitev prepoznavnosti raziskovalne skupine in področja sociologije ter filozofije znanja v Sloveniji in širše.

3. Ciljne skupine

Glede na naravo projekta razlikujemo med primarnimi in sekundarnimi ciljnim skupinami.

Primarne ciljne skupine

- *Znanstvena skupnost in raziskovalci.* Namen: vpogled v to kako notranji procesi, dinamike in razmerja znanosti vplivajo na odnose javnosti do znanosti, njihovo zaupanje v znanost in odločanje v vsakodnevem življenju.
- *Strokovnjaki in akterji na področju komuniciranja znanosti.* Namen: razumevanje kompleksnosti odnosov javnosti do znanosti, kako se ti oblikujejo in kateri akterji in vidiki na to najbolj vplivajo
- *Strokovna in družboslovna znanstvena skupnost oz. raziskovalci javnega mnenja.* Namen: vpogled v izsledke raziskave in predloge izboljšav obstoječih vprašalnikov o zaupanju v znanost v javnomnenjskih anketah, ter razprava o možnih izboljšavah.
- *Odločevalci in oblikovalci politik (predvsem s področja znanstveno-raziskovalnih politik).* Namen: razumevanje vpliva različnih pristopov v raziskovalni politiki na odnos med javnostjo in znanostjo ter vlogo znanosti v družbi.

Sekundarne ciljne skupine

- *Mediji – novinarji in poročevalci.* Namen: razumevanje vloge medijev pri komuniciranju znanosti in pri odnosu javnosti do znanosti.
- *Splošna oz. zainteresirana javnost.* Namen: spodbujanje refleksije o vlogi znanosti pri obiskovalcih ter o tem, kakšni načini aktivnega odnosa do znanosti so v slovenski družbi že na voljo in kakšnih primanjkuje.
- *Širši odločevalci in oblikovalci politik.* Namen: razumevanje kako se javnost odziva na različne načine vključenosti znanstvenikov v politične procese ter kako to vpliva na reševanje širših družbenih problemov.

4. Ključna sporočila

Vprašanje odnosa javnosti do znanosti in zaupanja v znanost se najpogosteje obravnava in meri z javnomnenjskimi raziskavami. Te raziskave pogosto skušajo zajeti globalne trende in mednarodno primerljive podatke, vendar pa imajo zaradi svojega pozitivističnega pristopa nekaj neizogibnih

pomanjkljivosti: vključujejo namreč več problematičnih implicitnih predpostavk, ki pomembno vplivajo na rezultate in njihovo interpretacijo.

Ena od predpostavk je ideja, da je znanost enoten in soglasen sistem, ki generira neizpodbitne resnice. Ta predpostavka ne upošteva dejanske kompleksnosti znanstvenega procesa, kjer so nesoglasja in debate ključni del napredka. Nadalje se pogosto predpostavlja, da je znanost vedno pozitivna sila v družbi, kar pa zanemarija možne negativne posledice določenih znanstvenih odkritij ali njihove uporabe v praksi. Prav tako je problematična predpostavka, da odnos ljudi do znanosti neposredno usmerja njihovo vedenje – raziskave namreč kažejo, da je povezava med stališči in vedenjem bolj kompleksna. Še ena ideja je ta, da lahko znanost nadomesti politično odločanje, saj ta prezre kompleksnost družbenih procesov in vlogo različnih deležnikov pri sprejemanju pomembnih družbenih odločitev. Zadnja predpostavka zadeva enotno znanstveno metodo za vsa področja, kar ne odraža realnosti različnih znanstvenih disciplin in njihovih specifičnih metodoloških pristopov.

Te predpostavke ne odražajo kompleksne realnosti odnosa med znanostjo in družbo, obenem pa z njimi zanemarimo tudi pomembne vidike delovanja znanosti same. V zadnjih desetletjih so se v znanosti pojavili številni izzivi, ki vplivajo na kakovost raziskovalnega dela in posledično tudi na zaupanje javnosti.

Ključni cilji projekta so:

- Izboljšati razumevanje javnih stališč do znanosti in načina, kako se oblikujejo, ter kateri deležniki igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju javnega mnenja o specifičnih znanstvenih vprašanjih.
- Analizirati, kako nasprotujoča mnenja iz znanstvene skupnosti vplivajo na javna stališča do znanosti, vedenje ljudi in na sprejemanje odločitev o specifičnih znanstvenih vprašanjih. Zanima nas tudi, kako znanstveniki in raziskovalci zaznavajo konflikte znotraj znanosti.
- Oceniti uspešnost trenutno predlaganih pristopov k reševanju teh problemov, predlagati alternativne rešitve ter preučiti, kako te procese opazovati v širšem družbenem kontekstu.
- Razviti nove načine, kako pristopiti k merjenju javnih stališč do znanosti in zaupanja v znanost.

Glavni doprinos projekta je v prepoznavanju in preseganju omejitev javnomnenjskih kvantitativnih raziskav zaupanja v znanost, kar bo omogočilo verodostojnejši in natančnejši vpogled v javno zaupanje v znanost ter v vedenje ljudi ob soočanju z znanstvenimi priporočili. Na podlagi spoznanj bomo razvili boljše načine vrednotenja javnega zaupanja v znanost. Empirične ugotovitve bodo sintetizirane v zaključke, ki bodo vključevali priporočila za izboljšanje javnega razumevanja znanosti in dojemanja znanstvenih spoznanj v družbi, ter v konkretna priporočila za oblikovanje politik in načrta za nadaljnje ukrepe.

5. Komunikacijski kanali in orodja

Komunikacijski kanali in orodja bodo prilagojeni ciljnim skupinam in namenom komuniciranja predstavljenih v točki 3:

- Znanstvena skupnost in raziskovalci:
 - objava znanstvenih člankov v odprtem dostopu v priznanih domačih in tujih revijah (skupaj vsaj 3 izvirni članki v odprtodostopnih revijah)
 - izdaja uredniške monografije;
 - predstavitve na domačih in mednarodnih znanstvenih konferencah
- Strokovnjaki in akterji na področju komuniciranja znanosti.

- organizacija okroglih miz in interaktivnih dogodkov, kjer bodo med sogovorniki tudi strokovnjaki in akterji na področju komuniciranja znanosti
- sodelovanje z organizacijami s področja komuniciranja znanosti (Znanost na cesti, Kvarkadabra, ustvarjalci podcastov ipd.)
- Strokovna in družboslovna znanstvena skupnost oz. raziskovalci javnega mnenja.
 - objava znanstvenih člankov v odprtem dostopu v slovenskem jeziku v relevantnih strokovnih in znanstvenih revijah,
 - organizacija seminarjev in skupnih srečanj z raziskovalci javnega mnenja
 - predstavitve na domačih in mednarodnih znanstvenih in strokovnih konferencah
- Odločevalci in oblikovalci politik (predvsem s področja znanstveno-raziskovalnih politik)
 - organizacija okroglih miz in interaktivnih dogodkov, kjer bodo med sogovorniki tudi strokovnjaki in akterji s področja znanstveno-raziskovalnih politik
 - diseminacija ključnih ugotovitev preko monografije in infografičnih prikazov (brief)
 - izdaja t.i. White paper z glavnimi ugotovitvami in javnopolitičnimi priporočili
- Mediji – novinarji in poročevalci.
 - povabilo na okrogle mize, javne razprave in interaktivne dogodke, kjer bodo predstavljeni rezultati ter sodelovali akterji iz različnih ciljnih skupin
 - diseminacija ključnih ugotovitev (infografike, izjave za javnost ipd).
 - sodelovanje v pisnih intervjujih in objavljane prispevkov v tiskanih in digitalnih medijih
- Splošna oz. zainteresirana javnost.
 - spletna stran z informacijami o projektu ter sprotnim objavljanim izsledkom
 - okrogle mize, javne razprave in interaktivni dogodki z različnimi akterji bodo odprti za širšo javnost, predvsem pa za zainteresirane in udeležence v projektu
 - objavljane v tiskanih in poljudnih medijih (vsaj 3 poljudnoznanstveni prispevki)
 - objavljane rezultatov v odprtem dostopu vključno z javno objavo raziskovalnih podatkov zaupanja vrednemu repozitoriju (Zenodo).
 - V primeru uspešno pridobljenega dodatnega financiranja tudi izvedba projekta občanske znanosti na podlagi participativnega akcijskega raziskovanja s skupino sodelujočih v projektu.
- Širši odločevalci in oblikovalci politik.
 - diseminacija ključnih ugotovitev preko monografije in infografičnih prikazov (brief)
 - izdaja t.i. White paper z glavnimi ugotovitvami in javnopolitičnimi priporočili

6. Časovni načrt komuniciranja

Komunikacijske aktivnosti so vezane na faze projekta in dinamiko delovnih sklopov (oz. *working packages*: WP1–WP5):

Faza	Aktivnosti	Predvideni rezultati
Začetek projekta (mesece 1–6)	Vzpostavitev spletne strani; kritični pregled literature; predstavitev (WP1).	• Objavljena spletna stran • Predstavitev ozadja projekta in projektnih aktivnosti na vsaj eni znanstveni konferenci

Faza	Aktivnosti	Predvideni rezultati
Vmesna faza I (meseci 4–14)	Izvedba drugega delovnega paketa(WP2): razumevanje javnega odnosa do znanosti, ki temelji na fokusnih skupinah. Komuniciranje prvih ugotovitev, vezanih na ta delovni paket	• Vsaj en znanstven članek na podlagi zbranih podatkov • Vsaj en poljudnoznanstven članek na podlagi prvih ugotovitev • Predstavitev rezultatov na vsaj eni znanstveni konferenci • Prva javna razprava (predstavitev prvih izsledkov in interaktivna okrogla miza z deležniki in omenjenimi ciljnim skupinami)
Vmesna faza II (meseci 14–22)	Izvedba prvega dela tretjega delovnega paketa (WP3): izzivi znotraj znanosti, ki temelji na Delphi metodi.	• Vsaj en znanstven članek na podlagi zbranih podatkov • Vsaj en poljudnoznanstven članek na podlagi prvih ugotovitev • Predstavitev rezultatov na vsaj eni znanstveni konferenci
Vmesna faza III (meseci 22–30)	Izvedba drugega dela tretjega delovnega paketa (WP3): izzivi znotraj znanosti, ki temelji na intervjujih z znanstveniki	• Vsaj en znanstven članek na podlagi zbranih podatkov • Vsaj en poljudnoznanstven članek na podlagi prvih ugotovitev paketa • Predstavitev rezultatov na vsaj eni znanstveni konferenci • Druga javna razprava (predstavitev prvih izsledkov in interaktivna okrogla miza z deležniki in omenjenimi ciljnim skupinami)
Zaključna faza (meseci 30–36)	Delovni paket 4 (WP4), ki je osredotočen na kontekstualizacijo in sintezo ugotovitev in diseminacijo	• Priprava in izdaja zaključne monografije

Faza	Aktivnosti	Predvideni rezultati
		• Priprava in izdaja vizualizacij in infografik ključnih ugotovitev • Priprava in izdaja <i>white paperja</i> oz. javnopolitičnih priporočil • Javna predstavitev knjige za širšo javnost in relevantne deležnike
Celotno trajanje projekta	Aktivnosti, ki niso vezane na specifični delovni paket, pač pa se odvijajo ves čas trajanja projekta	• Sodelovanje in povezovanje s tujimi in domačimi raziskovalci istega področja (izmenjave, soavtorstva, skupni dogodki, prijave). • Interdisciplinarno povezovanje z drugimi projekti • Prijave nadaljnjih raziskovalnih projektov na podlagi ugotovitev.

7. Odgovornosti

Komuniciranje koordinira vodja projekta, izvajajo pa ga člani projektne skupine v okviru svojih nalog (zlasti WP5 – diseminacija):

- doc. dr. Maruša Gorišek (vodja projekta) – koordinacija komuniciranja in diseminacijskih aktivnosti;
- vsi člani projektne skupine – diseminacija izsledkov v okviru svojih delovnih sklopov;
- Klara Jamnik in Maša Rebernik – sodelovanje pri diseminaciji in tehnična podpora pri komuniciranju (WP5);
- podporne službe nosilne institucije (AMEU) – pomoč pri spletnih objavah, stikih z mediji in administrativnih delih.

8. Kazalniki uspešnosti

Področje	Cilj	Kazalnik
Znanstvene objave	Vsaj 3 izvirni znanstveni članki v relevantnih (odprtodostopnih) revijah in 1 uredniška monografija.	Število objav

Področje	Cilj	Kazalnik
Predstavitev na znanstvenih konferencah	Predstavitve izsledkov na domačih in mednarodnih konferencah.	Število predstavitev
Strokovni in poljudni prispevki	Vsaj 3 strokovni in poljudni prispevki v medijih.	Število objav/intervjujev
Javni dogodki (okrogle mize, predstavitve in diskusije)	Vsaj 3 dogodki, ki vključujejo relevantne deležnike in so odprti za širšo javnost	Število dogodkov, ocena udeležbe
Spletna prisotnost	Predstavitev projekta in izsledkov na spletu.	Število objavljenih vsebin, Obiski spletnih vsebin
Sodelovanje z relevantnimi deležniki	Stopiti v stik in sodelovati z drugimi deležniki (raziskovalci, komunikatorji znanosti, mediji, politiki in odločevalci, ...).	Število sodelovanj in skupnih aktivnosti
Odprti dostop do podatkov	Objava publikacij (DiRROS) in raziskovalnih podatkov (Zenodo) v odprtem dostopu.	Število objavljenih podatkovnih nizov

Poleg numeričnih kazalnikov so za projekt relevantni tudi kvalitativni kazalniki:

- udeležba relevantnih deležnikov na predstavitvi rezultatov (predstavniki Ministrstva za visoko šolstvo, predstavniki ARIS ipd.);
- evalvacija javnih dogodkov v smislu ocenjevanja zadovoljstva obiskovalcev in njihove refleksije o tem, kaj so od srečanja odnesli;
- participativna izvedba dogodkov (cilj: 40 % predavanja, 60 % razprave in interaktivnih aktivnosti, ki spodbujajo predloge, priporočila in refleksije);
- vsebinske refleksije obiskovalcev o znanosti ter njeni vlogi v vsakdanjem življenju in družbi;
- število nadaljnjih pobud, sodelovanj ali priporočil s strani javnosti;
- nadaljevanje strokovne razprave o merjenju javnega mnenja na slovenskem in mednarodnem področju s sorodnimi članki in prispevki (nova raziskovalna sodelovanja in priložnosti za poglobljanje tematike).

9. Skladnost z zahtevami ARIS

Komunikacijski načrt in njegovo izvajanje bosta skladna z zahtevami ARIS, še posebej glede:

- navajanja sofinanciranja ARIS pri vseh objavah in dogodkih;
- diseminacije raziskovalnih rezultatov skladno s smernicami in priporočili ARIS;
- upoštevanja pravil odprtega dostopa (objava publikacij v revijah z odprtim dostopom in podatkov v zaupanja vrednih repozitorijih);
- upoštevanja etičnih načel raziskovalnega in javnega delovanja.